

Het statuut en pensioen van ambtenaren blijven kop van jut

Met de verkiezingen in zicht stelde ACV Openbare Diensten het Memorandum 2024 op om het belang van een goede publieke dienstverlening te benadrukken. In vijf edities van NT Magazine gaan we er dieper op in. In dit nummer: de sociale bescherming van ambtenaren en langdurig zieken die onder druk staat. Onze eisen voor de eindeloopbaan en het fabeltje over (te) hoge ambtenarenpensioenen ontkracht.

TEKST Willem-Jan van Ekert
BEELD Debora Lauwers

Recente hervormingen van de personeelsstatuten geven meer autonomie aan lokale en Vlaamse overheden. Het gevolg is dat de rechten van het personeel worden beperkt, de ongelijkheid toeneemt en de jobs minder aantrekkelijk worden. En dat komt de burger niet ten goede. Statutaire tewerkstelling biedt op al die vlakken de beste waarborg. Ze moet dan ook de norm blijven en richtinggevend zijn bij elke harmonisering.

SITUATIE IN VLAANDEREN

De vakbonden bereikten geen akkoord over de hervorming van het ambtenarenstatuut bij de Vlaamse overheid. **Ilse Remy, eerste verantwoordelijke Vlaamse overheid bij ACV Openbare Diensten:** “Na vier jaar onderhandelen, kwam de regering terug op eerder gemaakte afspraken. Enkel personeelsleden met gezagsfuncties (inspectiefuncties en functies met politionele bevoegdheden, red.) zouden nog benoemd worden. Daar komen dankzij ons de binnenvaartbegeleiders bij. Intussen hebben we wel een akkoord dat een aantal garanties biedt voor al het personeel. We blijven niet akkoord met de afbouw van de vaste benoemingen, maar het vijfsporenbeleid van de Vlaamse regering (over de rechtspositie, loopbaan en beloning, ziekteregeling en re-integratie, uitstroom en pensioen) bevat ook positieve maatregelen. Zo hebben we een ontslagbescherming, een betere verloning en mogelijkheden tot bevordering voor de contractuelen verkregen.”

EN FEDERAAL?

Heeft de federale overheid de sociale bescherming van haar personeel dan beter geregeld? **Johan Lippens, eerste verantwoordelijke federale overheid bij ACV Openbare Diensten:** “De statutaire benoemingen bestaan nog, al is er een ‘maar’ aan verbonden. Meer en meer worden de rechten van contractuelen en statutairen gelijkgetrokken. Ten nadele van die laatste groep. Zoals het nieuwe evaluatiesysteem waarbij de overheid statutairen vlotter kan ontslaan. Ook een aantal rechten rond verloning worden gelijkgesteld aan die van contractuelen. We hebben onlangs beroep aangetekend bij de Raad van State omdat het aantal verlofdagen van de statutairen verminderde. Soms zitten de veranderingen ook in kleine dingen, zodat je de vraag moet stellen of er nog voordelen aan het statuut verbonden zijn. En dan eindigen we met een situatie die nog slechter is dan bij de Vlaamse overheid. Want daar zijn onze collega’s er wel in geslaagd om een aantal garanties voor contractuelen vast te leggen.”

Een sleuteldossier is dat van de bijkomende specifieke opdrachten voor contractuelen. De federale wet zegt dat iedereen statutair wordt aangeworven op enkele uitzonderingen na: bij vervangingen en voor bijkomende specifieke opdrachten. Die laatste categorie is nu zodanig uitgebreid terwijl veel van die opdrachten gewoon tot de kerntaken van de overheid behoren. Gevangenisbewaarders, bijvoorbeeld.

Op die manier neemt het percentage contractuelen meer en meer toe. Minister De Sutter zet zich wel in voor de statutaire tewerkstelling, maar als daar volgend jaar iemand anders zit met andere ideeën dan kan het snel keren.”

ZIEKTE, RE-INTEGRATIE EN INVALIDITEIT

Een goede sociale bescherming van langdurig zieken is belangrijk. De recente wijziging van het re-integratietraject gaat in de goede richting. Net als de in de steigers staande omvorming van het pensioen wegens lichamelijke ongeschiktheid naar invaliditeit voor ambtenaren.

Maar er is nog veel werk aan de winkel. Zo moet wie het werk niet kan hervatten beter beschermd worden. Wie dat wel kan, moet méér kansen krijgen zonder loonverlies, want soms is een hervatting in de oorspronkelijke functie niet meer mogelijk.

We willen ook een betere erkenning van beroepsziekten: van de kankers die brandweerslieden kunnen ontwikkelen als gevolg van hun werk tot burn-out en uitputting bij medisch personeel. Johan Lippens: “Op federaal niveau worden langdurig zieken door Medex en Empreva opgevolgd om het werk te hervatten. Voor de personeelsleden die dat niet kunnen, gebeurt er ofwel niets ofwel krijgen ze een dossier met een medisch pensioen als mogelijk resultaat.”

Bij de Vlaamse overheid is de situatie anders. Ilse Remy: “Langdurig zieke contractuelen krijgen nu een toelage bovenop de ziekte-uitkering. Nieuwe statutairen worden niet langer gedurende de volledige ziekteperiode aan 100 procent betaald.”

TIJD VOOR EEN POSITIEF PROJECT

De overheidspensioenen werden het afgelopen decennium flink hervormd. Zo moeten we verplicht drie jaar langer werken en we verwachten dat het gemiddeld overheidspensioen met 13 procent zal dalen.

Er zijn ook heel wat eindeloopbaanregelingen afgebouwd en het akkoord over de zware beroepen werd niet uitgevoerd. Een verdere verarming van gepensioneerden willen we absoluut voorkomen. **Joris Lermytte, stafmedewerker pensioenen en lokale besturen voor ACV Openbare Diensten**, vindt dat het tijd wordt voor een positief project.

“De pensioenen van meer en meer contractuelen zijn gelukkig beter beschermd. Het begon met één procent bijdrage voor het aanvullend pensioen van de werkgever bovenop het loon, maar enkel bij lokale besturen. Nu is drie procent de norm bij alle besturen. In Vlaanderen en heel wat lokale besturen stijgt die vanaf dit jaar naar vijf procent en meer.

De negatieve evolutie geldt voor de statutaire medewerkers. Voor hen zal het pensioen dalen. Dat wordt nu berekend over de laatste tien jaar in plaats van de laatste vijf, de studie jaren en de contractuele jaren tellen niet meer mee. Vandaar de daling met 13 procent. Nu ligt een overheidspensioen gemiddeld nog zo’n 28 procent hoger dan een werknemerspensioen, maar je mag niet vergeten dat het over twee verschillende groepen gaat. Ambtenaren hebben gemiddeld een langere loopbaan en zijn gemiddeld hoger geschoold. Wij willen de pensioenbescherming van de contractuelen laten evalueren in de richting van die van de statutairen. Op termijn zouden die twee groepen eenzelfde pensioen moeten krijgen. Daarvoor is een aanvullende bijdrage van ongeveer 8 procent nodig.”

GOEDE IDEEËN EINDELOOPBAAN

“We hebben een aantal goede ideeën rond eindeloopbaan. Zo moet men vanaf 55 jaar de kans krijgen om minder te werken en op vervroegd pensioen kunnen vanaf 60 jaar, vanaf 42 jaar loopbaan. Nu is dat pas vanaf 63 jaar. De pensioenleeftijd moet op 65 jaar blijven.

Vandaag zijn de zorgberoepen net als uitvoerende functies in technische diensten, huisvuilophalers

In verhouding tot het inkomen hebben de zelfstandigen voortaan de hoogste pensioenen.

Joris Lermytte, stafmedewerker pensioenen en lokale besturen voor ACV Openbare Diensten

en penitentiair beambten, nog altijd niet erkend als zwaar beroep. In 2018 hadden we een akkoord daarrond maar de vorige en huidige regering hebben dat niet uitgevoerd. Bij een volgende regering moet dat opnieuw op de tafel komen omdat het Rekenhof vaststelde dat het huidige systeem veel andere zware beroepen uitsluit.”

KIJK NAAR DE UITKERINGSRATIO

“Een ambtenarenpensioen bedraagt netto gemiddeld 2.084 euro en een werknemerspensioen 1.486 euro. Maar die cijfers gaan over de huidige gepensioneerden. Dat is weinig richtinggevend voor de toekomst. Daarom is het interessanter om te kijken naar de uitkeringsratio. Die geeft aan hoe een gemiddeld pensioen evolueert ten opzichte van het gemiddeld inkomen. De afgelopen decennia werd het pensioen van de zelfstandigen stelselmatig verhoogd. De pensioenen van ambtenaren blijven zo goed als gelijk, contractuelen gaan eerst licht omhoog om vervolgens weer te dalen. In verhouding tot het inkomen hebben de zelfstandigen voortaan de hoogste pensioenen.

Er zijn enkele kritische rapporten van de Nationale Bank geweest over de pensioenen die waarschijnlijk richtinggevend zullen zijn voor een volgende regering. Een piste die dan in beeld komt, is om het gemiddeld pensioen te laten dalen. Het probleem is dat onze pensioenen al vrij laag zijn. Wij vrezen dat de druk op de ambtenarenpensioenen niet zal afnemen.”